

Varpas išeina kas mėnesis. Melinė prekė su parsiuntimu:

Rūsijoje (kuver-

tnose) . . . . . 6 rubl.

Prusiose . . . . . 4 anks.

Amerikoje ir kitur 5 anks.

VARPAS

Angarsinimai, Varpas

išties, eilutė smulkpasp.

rašto, kaštuoja

60 feil' arba 30 kóp.

60 feil' arba 30 kóp.

60 feil' arba 30 kóp.

Literatūros, politikos ir mokslo mėnesinis laikraštis.

Apie užmanymus.

Kaip tiktai pradėjo atbusti mūsų tautos dvasia ir prasidėjo naujesnėji patrijotiškoji literatūra, tuojais atsirado vyrų su gerais norais, kurie vienas vieni su kitais pradėjo mąstyti apie pikta šių dienų Lietuvos padėjimą, žiūrėti ant mūsų tautos iš yvairių šalių, ir kaip pasekmė tų mąstčių, kilo pas daugelį yvairių užmanymų. Didžioji dalis tų užmanymų, žinoma, kaip atsirado pas atskiras žmogystas, taip ir išnyko, nė neišgirstos ir neapsvarstytos nė artimiausių pažįstamų; kiti tapo medega pašnekos keliems vakarams tarp keleto gerų draugų ir vėl pranyko; lyg nė nebūvę; o buvo ir tokių užmanymų, kurie tapo apsvarstyti platesnio rato lietuvių, o pagaliau buvo, ir tokių, kurie pakliuvo ir į laikraščius. Jau „Aušra“ patalpino keletą užmanymų; tarp tų buvo vienas užmanymas — idant Lietuvos kunigai oficialiskai paliautų vadinėsi lenkišką vardu „ksiądz“, o pradėtų rašyti stačiatikiams „kunigas“ ant rusiškų oficiališkų popierių.

Ant pirmos pažiūros tasai užmanymas būtų, rodos, tiktai grynai formaliskos prigimties tešas, bet, geriaus apmąstę, turime jam duoti didžią vertę. Paniekinimas lenkiško savo luomos vardo, iš šalies mūsų kunigų akise mūsų valdžios būtų buvęs tikru atsakymu nuo lenkininkystės Lietuvoje ir prisipažinimu lietuviams. Tokiu aktu senoji „provincija polska“ ypatoje kunigijos būtų tuojais gavusi kitą spalvą — lietuvišką, ir rusiškųjų fanatiku žirgas — „lenku sprava“ — rasi jau nors kiek būtų palioves trempes Lietuva. Drauge su tokia atvira manifestacija be abejoj būtų veiklaus atsirades sioks toks skyrius tarp lenkiškų ir lietuviškų kunigų, o toliaus ir veiklaus pagryžimas prie lietuviystės. Daug svarbos tasai dalykas būtų ir turėjęs dalyke išreikalavimo lietuviškos spaudos. Nėra kalbos, kad rusų valdžia nebūtų turėjusi daugiau progos identifikuoti lietuviškai lotynišką raštą su lenkišku ir risti tai su visa lenkiška „sprava“, kaip tai dabar yra daroma, o ir valdžia būtų pradėjusi žiūrėti ant lietuvių kaip ant galingesnės tautos, kuri nesiduos tokiais mechaniskais įmagais nusižندیti kaip

uždraudimas spaudos — Ijeiga Lietuvos kunigai būtų oficialiskai pametę lenkišką ir kreipęsi prie lietuviystės.

Bet tasai užmanymas pradėjo mūsų tautiško kritiško nerado jokio pritarimo nėgi iš pačios spaudos pusės. Užmanymas buvo paduotas vienos žmogystos visai formaliskai, nė ne pavidale ligesnio straipsnio, tiktai kaip apgarsinimas. O lietuviški laikraščiai nė vėlesniuose laikuose nepasirūpino jo išaiskinti, ir pasiliko jį užmirštas ir neišaiskintas iki šios dienos.

Ar nebūtų dabar vėlei laikas pakelti tą klausimą mūsų spaudoje ir apsvarstyti jo vertę iš visų galimų šalių idant tas, kuriems tasai dalykas rūpėtų, privalo gauti reikalingą numatymą apie jo rimtumą?

Nė teip seniai buvo paduotas užmanymas per „Varpą“ — itaisyti tam tikrą komitetą gūsiminui Lietuvos vargų po rusų jungu apšviestam svietai. Buvo sutarta pakviesti į tą komitetą keletą žinomųjų lietuvių, gyvenančių svetimuose kraštuose, idant tie, pažindami svetimias kalbas, pradėtų rašinėti į svetimų tautų laikraščius apie Lietuvą, išglidydami vyriausiai jos sunkų padėjimą po barbariškų rusų jungu, per aprašymą tų sunkenybų, pažadintų tarp civilizuoto svietai pagaila ir norą paduoti žmoniškumą ranka varginamai Lietuvai, kad keltų protestus prieš rusų barbarizmą link lietuvių tautos ir per rinkimą pinigų „aukų sėlimui“ uždraustos Lietuvoje lietuvių literatūros. Tie patys žinomiesnieji lietuvių buvo pakviesti priimti ir tas pinigiskasis ankas.

Bet, ir tasai užmanymas pasiliko be platesnių išaiskinimų per laikraščius, ir nerado pritarimo pas anuos žinomiesniuosius vyrus — nežinia tikrai, dėl ko, kokiu priežastim.

Mazumą vėliaus buvo paduotas užmanymas rinkti ir etnografiškais žiniomis Lietuvos pakraščiuose, idant paskai apdirbus galima būtų jas sunaudoti mūsų literaturoje. Prie to buvo pasakyta, kad tas žinias siųstų į „Varpą“ redakciją.

Nė, ir ka? Į redakciją neatėjo nė vieno žodelio! Būvo dar daugelis užmanymų, kurie vienas turėjo didesnę, kitas mažesnę vertę,

bēt nē vienas nerado pritarīno musū spaudojē ir prāpuolē kaip ir nebuve.

Butū laikas atjieskoti senus uzmanymus perkratyti juos laikraščiuose, paduodant tokiu budu manantiems žmonēms ant apmāstymo. Rasi bent dabar jie atras iniciatorius savo īspildymui.

Kaip amžio neteksi — prota, igysi.

Man jau ketvīrti metai īstojs ī oīlē faktiskuj darbinukū ant tautiskos dirvos ir īgijus per tā laikā tautiečių draugdirbiū užsitikėjimā, īssipazīnus su vyriausiomis musū pulkelio parānomis, — dabar tiktai teteko īgirsti, buk esanti kas zin kokia senoji lietuviska partija („starolitovskaja partija“) ir, kas keisčiausia, — buk aš esās tos partijos sanaris (!).

Stai kokiais takais gavau patirti sitā naujienā. Ilgokai po Rusijā bejieskodamas duonos, ilgainiui — o laimē! — per tautiečių ūpesčius, gavau pasiūlyjimā vietos Lietuvoje. Susiderėjes su valdininku, nuo kurio priguli paskyrimas ant tos vietos, paklausēs jo patarmēs, īssirengiau Lietuvon pasipažintā su vietiniu perdētiniu ir palukētū mėnesī-laiko, kolē tasai surinks reikalingas žinias apie mano ypata. Kas apsakys mano džiāngsmā, kuri aš parleidaū, gryždamas tėvynēn, īs kurios buvau manesis esās ant visados īstremtas! Dabar, maščiau, vėlē galēsū tolyu varyti tarp savtju pradētā darba! Tai buvo tikras mano trījumlas ant tū, kurie teip gudriai ir be kokios galesties buyo pasistenge manē īstremti. Link tyrinėjimo apie mano doriskajā pusē buvau visai ramus, nēsa savo darbais nēsmi niekadōs daves progos savē papeikti, vienok . . . kas gal atspētī žmoniū piktybē?!

Islaukes paskirtā mėnesī ir negaudamas nekokios žinios nuo vyriausybės, nekantrybēs kankinamas, īssirengiau vėlē ī Rusijā, ant vietos pasiteirautū, kas per priežastys vyriausybės tylėjimo. Tenai radaū, ir perdētini, kuriam buvo pavesta surinkti žinios apie manē. Čionai man tapo apskelbta, juog manēs ī tā žadėtajā vietā negalima priūmti, nēsa užklausti apie mano ypata Lietuvos dvarponiai priešinasī tū, tvirtindami, juog aš prigulsi prie anos senosios lietuviskos partijos, kuriai plāntis jieje nekokiū budu neleisī; o kadangi itaisa, kurioje man buvo pažadēta vietā, veda reikalus beveik vien tiktai su dvarponiais, — eo ipso turēje nusilenkti prieš jų velyjimus ir man sakytajā vietā turēje atsakyti.

Mano užtarytojas, kurio toji vietā buvo sujieskota, ir-gi lyg atsalo ir tartum bijosi rēmti teip pavojingā žmogū. Parėjes ī kalbā su juo, bandžlau tarantis, kā jisai manō apie tā neesancią partijā. „Man — tarē jisai — pasakojo perdētinis Lietuvoje, juog tenai esan-

čios dvi partijos: senųjų ir jaunųjų lietuvininkū. Senieji lietuvininkai, prie kuriū jisai ir tamista priskiria, geidžia atgijimo lietuviskos kalbos ant pamatū lenkiškos politikos (sic!), o jaunieji lietuvininkai stengiasi susīsu susīlieti su rusais ī vienā neperskiltiamā tautā (sic!).“ Teip bent, matyti, rusai suprato lenkelius, kurie īs baimēs prieš valdžią, kaip menki diplomatai, neaiškiai pasirodo su savo pažiūromis.

Oi, lenkēliai, lenkēliai! Matyti, kad amžinas jungas neisdirbu jums proto. Jus elgiatēs teip vaikiskai, juog reikētū juoktis, jelgu akys asaromis neplustū. Kaip už niekus, per kvailumą, pardavēte anuomet savo īstvirksūją karalystē ir musū tėvynē draugā, teip ir šiandien selpiate nevīdonus, kada jie užgulē īstautinti lietuvis. Jus patys lėndate rusū naguosna ir da spardotēs it versiai, kitiems dirbant ir traukiant jus īs jusū pačių priterstū purvū!

Zemkalnis.

Gai us.

Chorvatiškai parašē Ljubomieras Babičius.

Stovėjau ant kalvos, prieš dalmatū paviljonā, ir džiaugiasī gražiū, galiu sakyti, dyvīnu paveikslu parodos, vakaro laike. Žemiū tojimos lingavo vilnimis, tarsi marē, žmoniū miūjos, o vakarinis vėjelis nešē lyg mano ausū linksmus snekēsius, smagiūs balsus, linksmus juokavimus. Sidabriniai trėskyniū struokliai vėsino per dieną įkaitusī orā. . . . Aš žiūrėjau, stebėjau, klausiaus, ir man rodēs, lyg girdžiu ir jaučiu virpėjimā smagiū sylū kas žim kokios jaunōs gyvybēs.

Dyvina elektriniū saulīū šviesā apšvietē tā visā gražū paveikslā savo spindūlais, kuriū atspīdoje mačiau baltus veidus liemeningū mergaičių, storūs pėdūs sylingū jaunikaičių, sutvinusių īs visū tėvisko krāsto pusū; mačiau stebnklingā graziū kvietkū ir žolynū daržā, mačiau puikiūs paviljonas — ir dusiā manō pagavo džiāngsmo ir laimēs jausmai, juog tā viskā galiu vadinti chorvatiškū, tėvyniškū, o lupos manō be paliovos silbždējo: „Chorvatija, tėvynē, motina manō!“

Ten toliaū, nuo balkono giesmininkū draugystēs rumo upai pakilo giesmē, — giesmē sena, šventa, žmonēs, prasidziūgē īskilme, tuojuo pagavo ją smagiū, tarsi perkūlija, balsū: „Vai tėvynē, tā musū gražioji!“ Miūjos sudaužē, raliuodamos, rankas, tukstadiū krūtinių paleido sauksmus pilnus džiāngsmingo užsīdegimo, ir vilnys sklydō vis toliaū ir toliaū. Iš antros pusēs atsīllepē tuo pačiu laiku muzika, ir ausys manō īsgirdō akordūs senos lyriškos melodijos: „Tėbegyvuojā dar brangi musū salēlė!“

Pradėjo iš džiaugsmo man ašaros birti, užmerkiau akis. Aplink mane skambėjo giesmės ir marso balsai, o dvasėje mano pakilo paveikslas tų gadynių, kuomet gimdavo tos giesmės, kuomet jausmas tėvyniškos meilės, taip gausiai dabar aplink mane išlietas, ką tik užmezgęs buvo. Aidai sklysta be paliovos, iš visų pusių, tojtinpos skamba seniai žinomi akordai, o atminimai iš neaiškių šešiolėtečių sustato dvasėje mano vieną aiškų paveikslą.

Ertame salione seno, gerai man pažįstamo rumo, pas jomylistą karališką dūmčių ir vynuopiojo sudo sudžią — Tamosių Baukovičių, šventą Gabriėliaus dieną susirinko daug svečių, svestų šeiminiuko vardadienę. Salione pasklydo balsai linksmų kalbų, juokavimų ir nesulaikomo sveiko juoko, o taurės, tarsi vėrpai, skambėjo. Kalboje vienok negirdėjęi nė vieno chorvatiško žodžio. Girdėt buvo tiktai be perglytos lotyniškos bylos tarp senesniųjų; jaunikaičiai ir mergaitės šnekėjo vokiskai arba vengriškai. Tyli tiktai viena žmogysta, o traukia tavę prie savęs, nes nuo jos negirdi svetimos kalbos. Yra tai jau sena žmona, šeiminiuko motina, atneanti laikus buvusius dar pirm Juozapo II, delto tai, išskiriant vieną lotynišką maldą ir porą-trejetą žodžių salioniškos prancūziškos kalbos, visada kalbėdavo ji tiktai chorvatiškai. Štai dėlko toje parinktoje draugystėje savo namuose jį turėjo tylėti.

Pabaigus pietus, atsistojo vyresnysis šeiminių sūnus, Steponas, ašešorius seimo Presburge, ir paprašė, idant butų pavelyta jam perskaityti jo paties poezijas, ant garbės šios dienos ir savo šeimynos sustatytas. Buvo tai jaunikaitis labai gabus ir protingas, o jo karšta, pilna ugnies dūsia istiesų rodė aname ženklą tikro, paties Dievo skirto poeto-dainiaus. Draugystė su trenksmingu ratavimu sutiko išklaudyti jo. Steponas pradėjo skaityti. Pirmoji giesmė buvo lotyniškoje kalboje sustatyta, ir buvo taip graži, kad ją pabaigus, vyresnieji ponai paprašė dainiaus dar kartą ją perskaityti. Antroji buvo vengriška, pilna poetiškos ugnies, apie Arpado nuopelnus ir Vengrų narsumą. Jaunikaičiai su džiaugsmu pagavo dainių ant rankų, ir senas peniškas rumas sudrebėjo nuo balsingų sauksmų: „oljen!“ Tiktai po valandos, džiugavimui šiek-tiek atyęs, Steponas galėjo skaityti toliau, tai yra trečia savo giesmė, vokiskai surašyta, kurioje dainius reiškė savo meile motinai, seserims ir senolei. Ponios, sugrandintos gražiais giesmės jausmais, verkė, motyna, sesers, o ant galo ir svetimosios iš džiaugsmo bučjavo dainių jaunikaitį.

Tiktai senoji jo močiutė, kurią už visus dėkiau išgyrė dainius giesmėje, kuri jį karštai mylėjo ir juo prieš visus didžiavos, dabar tyliai sėtėjo. Kada anukas prie jos prisartiavo, idant ir ana jį pabučiuotų, padavė pabučiuoti tiktai savo ranką ir tarė:

— Dėkui tau, vaikel! Tai tur būt labai gražu . . . bet aš nieko apie tai nežinau. Nesupratau aš tavęs. Kodėl man to nepasakei chorvatiškai?

— Chorvatiškai? susuko nusidyvyjęs anukas . . . ir visa draugystė balsiai nusijuokė.

Nusiminusi senutė dar porėjo atkartoti savo žodžius, štai saliono durys staiga atsidarė ir įėjo naujas svetys.

Vivat charissimus domiaus! susuko šeiminiukas, o paskui jį ir visa draugystė. Pribuvusysis, linkterėdamas galvą, gražiai ir padoriai pasveikino visus. Buvo tai vyras gražaus veido, gerai sudėtas, dar labai jaunas. Puikūs paskutiniosios prancūziškos mados drabužiai gražiai jam pritiko. Kožnas jo žingsnis rodė jį pažįstantį žmonią. Maloniam, gražiai pailgame veide, dideliose, ugnies pilnose akise, augštoje baltoje jo kaktoje matyti buvo prakilni išmintis. Astriai ir diktai užvertose lūpose matei nepajudinamą sylą jo budo ir valios. Puikus, islengvo garbanoti plaukai, gana ilgai užleisti, darė jo gražią galvą panašią į Apollino paveikslą.

Buvo tai Gai'us, — tuokart dar tiktai daktaras, — Lindvikis Gai'us, jaunas mokslincius, ką tik sugrįžęs iš svetimų kraštų. Po kelių žodžių šeiminiukas pasisodino jį šalia savęs, o kiti iš visų pusių apžėrė jį klausymais apie jo gyvenimą svetimuose kraštuose, apie tolymą svieta. Visi su ypatingu pasidžiaugimu ir noru žiūrėjo į jauną, padorų vyrą, jam užpelniusių daktarišką diplomą. Tiktai visiems dyvinai išrodė, juog jisai ant kožno jų klausymo davė atsiliepinus chorvatiškai. Ant galo atsistojo prieš jį senas pažiuonis Hič'ius, karstas užstovėjas „municipališkų įstatų“ ir karalystės lotyniškos kalbos, ir apsakė jam ką tikt būvusį atsitikiną.

— Gal buti tamsta suprasi senutės norus? pridėjo senis su ironija.

Iš Gai'aus akių tarsi žabai skilo, ir gražus jo veidas užsidegė. Senimi teigiant, jisai nekantriai ant krėslo sukimėjosi. O užgirdęs paskutinius senio žodžius, jis pasoko ir žaibuojančiomis akimis pažvelgė į visą susirinkimą.

O kas nemoka ar nenori suprasti jomylistos norų? Argi tie jos norai nėra teip pat suprantami ir savo vietose, kaip kad suprantama yra tas, juog žemė sukasi aplink saulę, juog upėlis bėga į savo upę, o upė į savo juras skamba?

Su tais žodžiais Gai'us apsistojo, o gra-
žius, smagus jo balsas tarsi drebejo.

— O aš tamstoms sakan, juog pats Die-
vas norėjo, idant tas jos noras liktu apskelb-
tas. Aš stačiai mislyju, juog visagalis Su-
tyvertojas tyčiomis suteikė jos mylistai toki
ilga amžių, idant anikas išgirstų iš tų gar-
bintinų lupų aną jos norą ir idant ji išpildytų.
Tamstos, garbintini ir augštos kulties ponai,
kurie išjuokė ta norą, istikro to antumėte
nedare, jeigu būtumėte priminę žodžius
tos kalbos, kuri skambėjo prie tamstų lo-
gisio! Argi tie balsai neyra teipo malonus,
teip saldūs, teip gražūs, kaip kad yra graži,
saldi lakstingalo giesmė, kaip kad malonus
lytos balsai? O ko negali išreikšti toje kalboje?
O-o! viską, . . . viską!

Ir Gai'us pakėlė augštyn ranką, tarsi ten
iš dangaus laukė patyrtinimo savo žodžiams.
Supurtino tuoj galvą, lyg kad jis ką būtų
atsiminęs.

— Prašau ant valandos, tamstos giesmės!
— pratarė atsisukdamas į Steponą, ir unai
pagriehė į rankas popierių. Šitai, maloningu
poni . . . pabandysim išpildyti tamstos norą.
Tuos žodžius tardamas, viežlybai nulenkė prieš
senutę galvą.

Valandėlę skaitė tyliai eiles; o kad visa
draugystė, po įtekme jo žodžių, tylomis sėdėjo.
tuojau atsitiesė jisai ir laikydamas priešais
savy vokiška originalą, užimprovizavo giesmę
tėvyniškoje kalboje. Visi nusidvyvę ir užsi-
mislyję žiūrėjo ant jo, tarsi ant kokio ste-
buklo. O jisai ko būtų nepadaręs tuokart
savo užsidegime? Saldi tėvyniškoji kalba puolė
kožnam į širdį, ir dar jisai neįpusėjo giesmės,
kada jau kožnas sugraudintas jautė savyje
džiaugsmo šūrylius, o pabaigus, sutiko ji
balsingas „tegyvūjoja“ tarpe kurio senutė pri-
siartinusi abiem rankom apsikabino ji. Pats
dainius Steponas, su ašaromis akise, tylėda-
mas, paėmė savo vokiška giesmę ir ant žva-
kės sudegino, o paskui, apkabinęs Gai'ų, bu-
čiavo jį ir prasė buti jo broliu.

Ar-gi tai kalba nestebuklinga? — sakė
Gai'us, suvisu nebesėsdamas. Ir tą Dievo
dovaną mes patys stumiame nuo savės? Ak,
mano garbingi ponai, ar-gi gal buti gyva
kokia tauta be savo kalbos? Nė karalystės
vardas, nė mūsų įstatymai . . . nieks nėra toks
trivtas sargas ir užstovėjas laisvės ir ateities
tos šventos žemelės, kuri mus pagimdė,
tiktal vienat kalbą mūsų . . . Kalba mūsų mo-
tinių, mūsų vaikų! Visur istobėjan, kožna
tanta myli savo kalbą, dėl jos gyvena dėl
jos miršta. Tiktal pas mus dainius tur
giedoti vardan savo kalbos: „Kita tauta tuo
džiaugias, o manes mano sumaičiai gedžias;

chorvatas savo kalbą į purva pamynė, į kita
tauta jau trokšta pavirsti! . . .“ Ne, vyrai, ne!
tė negali buti!

Ir apsakinėjo Gai'us, toliau apie didžia-
slavėnų tautą, paskaidytą į gimines, kurios
visos kalba broliška artyma kalba. — o baltas
jo tuo kartu skambėjo tai saldžiai ir maloniai,
tai sniokstė galingos upės sniokšle, o akys žibėjo
jo pasikėlimo, ir užsidegimo jo dyasės; jo
veidas švietė spinduliais leisybės ir meilės.
Nieks neįstengė prieštarauti sylaį jo balso ir
aiškumui jo privadžiojimų. Dėlto, perstojus
jam kalbėti, seni ir jauni, vyrai ir moters,
apipuočė jį, norėdami apkabinti, pritraukti
jį prie širdies, ir kartu su juo garbinti
tėvišką kalbą, lyg to laiko užmirstą, paniekintą.

Tarsi ant tikslo toj pačioj valandoj kieme
suskambėjo linksma sėdiška daina. Dainavo
rišėjos, nešdamos iš kviečių vainiką. Gai'us
nutilo, o su juo kartu ir visa draugystė. Kaip
tik apsistojo dainavę, jisai ta pačia gaida
užgiedojo savo paties suposmuotą dainutę:
„Tebegyvoja dar brangi mūsų šalelė!“

Dabar pakile, neapsakomas prasidžiugimas.
Tuos pačius žmones, kurie prieš adyną
išjuokė senos chorvatės norą, idant jos auikas
rašytų giesmes chorvatiskai, — ans didis šir-
džių budintojas, arba geriau šventas apaštalas
tėvyniškos meilės, pavertė j . . . tikrus tėvy-
nės mylėtojus, garbintojus motiniškos kalbos.
Prabudo juose teisybė.

Pasilinksminimas tęsėsi dar ilgai, bet jau
suvisa kitoniškas, naujas pasilinksminimas.
Vietoje paprastų „ponišku juokų“, vietoje
tasėnų bylų ir vengriškų vivatų, skambėjo
čia Gai'ans žodžiai, kuriais jisai garbinė savo
slavėnškus brolius, kuriais apsakinėjo gar-
bingą tėvynės praeitį, ir drąsiai ir smagiai
statė ateities paveikslis.

Dar nesulaukus pusnakčio Gai'us jau
turėjo nuo keturių lyg penkių dešimtų mo-
kintinių, kurie rytą jo žodžius toliaus platinė.
Pirm išeinant Gai'us, slėpdamas savo širdies
šukrutinimą, atsisukęs atsistojo prie lango.
Ant dangaus tyliai tebespindėjo žvaigždutės,
o viršuje mėnesio jau švietė aušrinė.

Štai dangus laimina mūsų užsida-
vimą. Ar matote ten antai, ant mėsvo dan-
gaus, mūsų senovišką tėvynės ženklą? Tegul
ir ant ateities jisai paliekti mūsų ju!

Tokiū būdu, iš senų bujoriškų namų išėjo
pirmas spindulys naujos gadynės, silpnas ir
mažas iš pradžių, vis didesnis ir didesnis
toliau ir teip didelis dabar, kaip kad didis
buvo tas, kursai pirmas jį uždegė.

Štai dabar, tarp iškilmingos parodos, lupos
mano šnibždėjo jo vardą, o po to, kada jau
ir muzika nutilo ir giesmė, kada jau žmonės

īssiskirstē ir mano senovēs paveikslas išnyko, dar ir no to šitai dabar vērziasi māt' pō plunksna du, žodžiu: „Garbē Gai'ni!“
Juozapas Svēksnys.

Lietuviško bajoro prakalba.

Latkyta per vienos lietuviškos draugystės sventę.

„Pavelykite, garbės verti tautiečiai, šitai puikiame vainike Lietuvos jaunuomenės žiedų, man balsiai atsiminti tą įspartą, kurią padarė ant manęs „N. Lietuvių Draugystė“.

„Su džiaugsmu ir plastėjimu širdies važiuoan aš į tą lūzdą, iš kurio kilo pirmieji mūsų tautiškosios dirvos darbininkai, pirmieji lietuvištosios stulpai Lietuvoje. — Vaziavau išsi-pazintų su jų įsakėjais, į tą žinyčią, kuri leidžia savo gajvinančius spindulius ant mūsų nuvargintos tėvynės, suramdo ir sušildo širdis žmonių, pamėtusių viltį bent kada atsikratyti nuo žudančios svetimų gajvalų įtekmės, vis labiau ir labiau slėgiančios lietuvius ir dil-dančios jų patrijotiskus jausmus.

„Ir ką čionai atradau?“

„Išvydau geras, jautrias širdis, prityriau savo nelemtamo padėjime daug draugjausmės, ne tiek ant žodžių, kiek ant darbų; — vienok mano lūkesčiai nesuvisu išsipildė. Štai, tautiečiai, kokią nuomonę aš susistačiau apie pobūdį Jūsų draugystės: kaip iš visos širdies Jūs atjautiate bėdą atskiros ypatos, taip tartum... atšalusiai žiurite ant likimo bendro reikalo. Kaip karštai Jūs atjautėte mano padėjimą ir, nekaltant jau apie moraliską suraminimą, nuo savo burnos nutrauktu skatiku šelpėte mano žmogystą, lygiai taip tingiai rengiatės ant atinančių rūpesčių dėl tėvynės, ir lyg indiferentiškai laikotės prieš savo atšalėlius draugus, ypač prieš tokios, kurie, tur-but bijodami vargo tėvynėje, su džiaugsmu metasi ant baltėsnio duonos kausio, pasiulyto jiems svotimoje šalyje, ir, be sielvartos išvel-dėdami tėvynę nuo darbininkų, kurių jai taip didei trūksta, — užmiršta, juog

„Ten šaltelė daug gražesnė,

„Juodu duona ten geresnė...“

„Atleiskite, vyrūčiai, man už šią skundą, tai ne mano vieno atsidusimas, tai balsas visos tautos. — Daugiau energijos, vyrūčiai, daugiau drąsos kovoje prieš savo egoizmą ir svetimą priespaudą! Kelkite kaktas augšryn, parodykite skriaudikams, kad Lietuva tebe-gyvuoja, įkvėpkite svetiniems pagarbą prieš mūsų tautą!

„Ant Jūsų, jaunuomenė, atkreiptos akys visos tautos, nuo Jūsų laukiame pasiunkavimo tėvynės reikalams, atgajvinimo darbų Jūsų pranokėjų, iš Jūsų tarpo mes laukiame darbi-ninkų ir vadovų!

„Tegyvuoja tautos viltis, tegyvuoja Lie-tuvos inteligencija!“

Ant šitos prakalbos atsiliėpė vienas drau-gystės sąnaris šiais žodžiais:

„Brangus tautietė! Priimk širdingą dėka už atlaikymą mūsų susirinkimo, mūsų šventės, už pūšrodymą ant lietuviškos palangės, nėsa tokiu pasirodymu, kaip Duonelaitis sako,
„Ragini mus pasulžiaugt ir mūsų lengvini darbus.“

„Savo pasirodymu mūsų draugystėje Tamsta aiškiai parodė, juog ir mūsų bajorija jau pradeda pabusti iš to letargiško miego, kuri-sai taip ilgai laikė apkabines mūsų tėvynę.

„Aiškiai mums, vyrūčiai, liudyja tautietis, kurio darbai maž-daug mums žinomi, kad nauja mūsų tautos luoma išsimiegojo ir jau pradeda krapštytis akis ir, šiek-tiek apsi-dairiusi, — trinsti dėl tėvynės. Tai tuo ir brangus, vyrūčiai, šitasai tautietis — bajoras, kad jisai beveik priantinis iš savo luomos, bent-gi taip energiskai, stveriasi už naujo darbo, taip naudingo mūsų tėvynei.

„Atsibudimas bajorijos be abejojimo pa-stiprins mus pačius, be abejojimo pakels dca-sią mūsų sodiečių, jau krutantių ant tautiškos dirvos; su utsibudimu bajorijos tautiškasius mūsų krutėjimas da giliau suleis šaknis mūsų tėvynėje, padidins skaitlių lietuvištosios stulpų. Atsibudimas bajorijos sutvers taip labai pa-gėdautingą lietuvišką inteligentišką šeimyną, ištrauks mūsų inteligentus iš taip sunkaus padėjimo, palengvins jų širdis: paliaus dėjavę savo laikraščiuose, juog nėra lietuvičių, tinkamų sutverti inteligentišką lietuvišką šeimyną. Atsibudusios bajoraitės ištrauks juos iš glėbių lenkių, rusių ir vokietaičių, sutvers namus ant lietuviško pamato.“

„Jeigu šiandien krutėjimo atsibudusių ba-jorų da nežymu, jeigu jisai dar ne visiems puola į akis; — tai tačias jau labai arti tas laikas, kada visa mūsų bajorija pajus reika-lingumą tautiško kilimo, nėsa jau šita idėja pati garsiai barškina į pramigusią bajorų duris.

„Širdinga dėka Tamstai už nurodymą silpnėsios dalies mūsų darbavimosi. Teisybė, mes nevisumet su lygiai didele sparta dirbame, nevisada žiurime ant visofinō reikalo kaip ant, vyriausio darbo, reikalingiausio mūsų tėvynei, žodžiu, mes kaip ir atsalę link savo pareigos.

„Tvirtai pasitikiu, vyrūčiai, kad mes su-naudosime nurodymą mūsų tautiečio, kad pasirūpinsime prasalinti stoką vienybės tarpu savės, stoką energijos ant bendro darbo, ir mes tapsime ne tik neatsalę, bet pasidarysime karsčiausi patrijotai ir drąsiai su Archimėdu galėsime tarti:

„Da ubi consistam, terram loco dismovebo!“

„Tautos pareiga, tautieti, prakrapštyti kitų bajorų akis.

„Vyruciail, aš pakeliu stiklą už atsibudusiosios mūsų bajorus ir bajoras!

Tada bajoras šiteip atsiliepė,

„Redde, quod debes!“ — tai žodis, kuri sekė aš pasistaciau į pareigą sau ir savo vaikams; tą žodį privalo sekėti ir kiti, mane luomos sąnariai Lietuvos bajorai, tai yra mūsų pareiga.

„Budamas kilęs iš luomos, kuri, nuo neluotos, atminties Horodlio susivaziavimo 1418 metuose, priversta istoriškų sąlygų, nuolatai iki šio laiko darė kenksmą savo tėvynei ir tautai, laikau save per skolininką savo tautos už pranokejų nusidėjimus. Todėlei be paliovos ragina mane prie darbo saužinės sauskimas.

„Redde, redde, quod debes!“

Keletas žodžių apie mūsų bajorus.

Laikydamas viename viename lietuvių susirinkime kalbą išsireiškiau, kad Lietuvos bajorai istoriškų sąlygų priversti susilenkino, ir tuo atsiskyre nuo tautos per amžius darė jai kenksmą. — Kadangi kalboje negalima užimti klausytojų placių išguldymu savo pažiūrų ant tų istoriškų sąlygų, norėčiau per spaudą išaiškinti, ant kokių pamatų remiu savo tvirtinimą.

Gana perskaicius kokią nors lenkišką istoriją, ir atidžiai išitėmyjus pirmuosius mazgus, surisusius likimą dviejų atskirų pobūdžių viespatysėjų, Lietuvos ir Lenkijos, ir supranti, juog mintresnė tuomet lenkiška politika visus savo spēkas padėjo, apsirūpus Lietuvą lenkiškais tinklais, suveržti jos tautiskumą ir visai pėrdirbti į Lenkiją, į savo provinciją. Lucko susivaziavimas (1429 m.) kuriame atsirado kvailai bepamatinė priežastis trukdyti pakėlimą Lietuvos į laipsnį karalystės, rasi aiškiai liudyja, kad lenkiškoji politika nenorėjo, o gal ir negalėjo pasikinkinti bendryste Lietuvos, bet stengėsi drėčiai laikyti savo nauose tą derlingą, pažadėtą žemę. Tam užmanymui tvirtai pamatai jau buvo padėti pradžioje viespatavimų Jogailos ant lenkų. Anot Mykolo Bobrzyński'o (Dzieje Polski w zarysach, Warszawa, r. 1887. T. I. psl. 275) „Steigdami katalikų bažnyčias, lenkų valdžią ir didžiunai nepamiršo sutverti Lietuvoje gajvalą, kursai, tapęs lenkų apdovanotas už savo draugijiską stovį, turėtu buti jiems dėkingas, nuo jų prigulėtu ir jų reikale i vien su jais turėtu veikti prieš savo didžius kunigaikščius“ . . . Aisku, juog tasai gajvalas, toji luoma — tai Lietuvos bajorija, gavusi negindėtas savo tėvyneje valdovų tiesas. Kas dabai netroksta valdyti? O ką jau be-

kalbėti apie žilą kastiską senovę, kuomet teisingumo jausmas dar lopsyje tebebuvo! Juozos Szujski's (Historja Polska, Warszawa, 1880, psl. 83—84) liudyja: „Didi ir svarbi Lenkijai ismuse valanda 15. vasario 1386 m. Jagailai priėmus šv. krikštą Krokavos m. ruose, etc.“ . . . Didžiunų valdžią, kuri, gerai supratus politikos reikalą, pasodino jį ant sosto, buvo pavydi užveždėtoja jė lietuviškų monarkiškų norų; daugiau, ji ėmė per ilgą laiką risti ir stengtis pasikasti po jė lietuviską pajėgą, pavyzdžiui priskyrimu prie Lenkijos Podolijos, Volinijos ir Kijavo apygardos“ . . . „Po vadovyste mažlenkiškų didžiunų, gobėjų, ant atidų, bet pratingų, Jagaila žengė pirmuosius savo žengsmius.“ Žinodami maždaug silpną ir menką Jagailos pobudį ir atsiminę, juog, kaip dabar, taip tuose laikuose da aršiau, pavyzdis tautai plaukė nuo sosto, lengvai suprasime įplaukiną lenkystės ant lietuvininkų, ypač ant augstesnės luomos, kuri, norėdama ką veikti, butinai turėjo asimiliuotis. Pagal anuometinį buda, dar gi didis Lietuvos kunigaikštis Vytautas laikė save per priklausantį Jagailai. — o ką gi jau beštekėti apie bajorus, kurių akise autoritetas jų didžio kunigaikščio buvo nepilnas ir lenkų karaliui priklausas.

Nemaža lietuviams padėjo nutausti ir budas platinimo naujojo tikėjimo. Anot Karolio Szajnoch'o (Jadviga i Jagiello, Lwów, 1861. T. III. psl. 240) „Viska: žemė, kalbą, draugijiską gyvenimą, tikėjimą pėrmainė joje (suprask Lietuvoje) j keleta mėnesių Jagailos su lenkais viesėjimas . . . is lupų daugelio lenkiškų dvasiškųjų vis garsiau ir placiiau skambėjo lenkiška kalba.“ Žemesnėji luoma, visame ir visuomet konservatyviska, pavirsutinai priėmus naują tikėjimą, dar ilgą laiką, kad nepusakyčian, lyg siam laikui, pasilaikė savo senasias tikėjimo pažvalgas papročius ir kalbą; bet augstesnėji luoma, labiau linkusi ant naujėnų, greičiau susiartino su mokytais lenkų kunigais ir pagal anuometinį supratimą, laikydama juos per pranasus, lengvai davėsi patrankti prie lenkystės.

Tai buvo pirmasis žingsnis Lietuvos bajorų link nusilenkimo prieš lenkišką politiką. Dabar pažvelgkime ant augimimo sekancėjų kartų. Neabejotina, juog tėvai geidžią įkvėpti vaikams savo gyvenimo buda ir pažiūras. Tame dalyke veikliai krutėjo lenkai, įsteigdami mokyklas. Pirmoji dvasiška seminarija lietuviams tapo Jadvygos įsteigta Pragoje. Be abejo apie lietuviską nebuvo tenai nė girdėti, kunigai is tos seminarijos išėdavo lenklotyniais su įkvėpta meile ir dėkingumū lenkams. Jei atsiminsime, kad anuometinė katalikų bažnyčios nuomone buvo jėi tik dabar

jan nėra), kad vien tik katalikų tikėjime tegalima laukti išganymo, jei atsiminsimė, kad iškilmingas krikštiniimas 30 000 lietuvių (daugiausiai gangreit visi seniai išpažino Kristaus mokslą) ministrai įkvėpė nuomonę, kad lietuviai tikrai per lenkų malonę gavę krikštą, — nesistebėsime iš to dėkingumo, kurį lenkai eksploatuoja iš mūsų iki šiai dienai.

Lenkai davę lietuviams apsvietimą, dvasišką maistą, — tegul buna ir taip, bet jie davė lietuviams maistą nesveiką, todėl vargiai tuo jie turėję dėkingumą. Jei luokį šerši nepelkto, kokiui kopustų lapais, tai jam teks suvalgyti visą šią slogą, ir nustipti. Lietuvos inteligencijai lenkai padavė mokslą svetimoje, lenkiškoje kalboje ir dvasioje; todėl ilgainiu tempu pavalgydinta inteligencija — bajorija susirgo smegenų slogomis ir... jos sąjandis suskaidytas, jei nepriims antidotum. Ištiesu, ar pasiryšio mūsų nėra tikslo daryti iš mūsų tarpo mokytojus tautai? — Ne, atbulai, jie pasistengė per kalbą neva gražesnę ir būdą neva dailesnę atitolinti mus nuo tautos. Ar jiems rūpėjo paduoti mums rąkosna istoriją mūsų tėvynės, duoti pažinti garbingą Lietuvos praeitį? Ne, — jie pasistengė įkvėpti mums nuomonę, kad mūsų sentėviai tai buvę baisūs laukiniai puszvēriai, kurie išalkę draskę savo kaimynus ir, vieton mūsų praeties, pavėlyjo priimti ir pasisavinti slėktiską tradiciją. O keno parūgū buvo parengti mokintiniams tinkamus vadovėlius, jei ne tu, kurie save garsina Lietuvos mokiniojais — geradėjais?

Privatiniaime gyvenime, dar-gi smulkmenose, lenkai nepraleidavo progos, taip ar kitaip Lietuvos bajorų akise šavę išsiauštinti, o lietuvių nužeminti. Pratesta lietuvininko lenkiška istarnė visuomet buvo išjuokiamą. Kadangi lietuviškų pavardžių pabaiga atitardavo lenkų versta į lenkišką *wiecz*, lengvai susiprotėsime, kam rūpėjo Lietuvoje palikti tokią patarlę: „wszystkie nawiska konczac sie na ski oznaczaja: szlachciec polski, zas koncowka na wiecz — to torba i diez.“ Lietuvininko vaikas galėjo įstoti į mokyklą tikrai permaining pabaigą aitis ant *wiecz* arba išvertęs, visai lietuvišką pravardę į lenkišką. Tokiu būdu mūsų Žvirbliai, Vabalai, Strazdeliai tapo perkeisti į Wroblewscy, Zukowscy, Drozdowscy. Tasai būdas dar labai neseniai numestas, ir mes dar turime daug neperseny intelligentų, ypač kunigų, ant tokių sąlygų įstojusių mokyklon. Greta su pavadinimu „swięta Zmujdz“, kas tankiausiai skamba kaip „suncta simplicitas“, gaunamą girdėti „Zmujdzin z pod ciemnej gwiazdy“; tai kalbama apie tokį lietuvi, kursai neviekina savo tautiskos kalbos. Įnkim į rankas jeib kokią lenkišką

apysaką. Jei joje užtikinama tiertų, tai daugstū galime lukarinti. Juog bus aprašyta ypata nevikli, drimūla, uafja, tankini nesvari, bet geros širdies, ir bus ji pavadinta „poczciwy litwin“; prie to pridėta užtėmyti, kad žodis „poczciwy“ lenkiškoj kalboje nevisuomet vartojamas vienojo prasmeje.

Augstiečiai pirmiaul emė klūti prie lenkiško, negu žemaičiai, ir aš atimėm iš savo jaunų dienų: mės, augstiečiai, lyg didzinodavomės prieš žemaičius, savo draugus, laikdami juos prastuoliais, iš priežasties jų pratestos lenkiškos istarnės ir tempimo kalbės pagal lietuvišką. Jng mums nieks neaiškino, kad sakinyš, pavyzdžiui: „jestem bywazy“, ir tt. lietuviškai kalbai priklauso, o lenkiškai netikės. Mums buvo sakoma, buk taip kalbą „tik prasti neapsyiesti žmonės“, todėl, ir lietuviškai kalbedami, mes stengdavomės vengti tokius sakinius, manydami, kad sodiečiai, kaip neapsyiesti, blogai kalba lietuviškai, dar-gi taisydavome istarimus mūsų draugų, sodiečių vaikų. Tai-gi nepadyvai, jei daugumas Lietuvos bajorų, ypač augstiečių, šneka savo tėvynės kalba it svetintaučiai.

Paskui bajorus sekė ir sodiečiai, norėdami igyti ženklą civilizuoto žmogaus, tokie, gyvendami sodžinje itin blogą iteknę turėjo ant savo kaimynų.

Štai ka pasiekė lenkiška politika, anot Bobrzyński, įsteigdama luomą, kuri reikale galėtų pasipriešinti savo tautai.

Man matosi, šiame straipsnyje pakaktinai išaiškinau prasmę savo žodžių apie tai, kad Lietuvos bajorija istoriskų sąlygų buvo priversta sulenkėti ir todėl, manau, kultinti šių dienų kartos pranokėjų neprivalome, nės jie dar kenksmą tėvynei per neišmanymą, apjakinti ir suveržti ministrai apstatytais tiuklais. Vienok šitas dalykas nē kiek neįteisina šių dienų bajorų kartos. Rasi nėra kampo pasaulėje, kur krutėjimas liuk naikinimo kastiškojo skirtumo gyventojų nebutų dienos klausymu, rasi nėra kampo Lietuvoje, kur tautiskas krutėjimas nebutų sujūdinęs civilizuotą Lietuvos padangę; todėl, jei šiandien bajorai nenori pažinti pobudžią krutėjimo savo tautos, o ypač, jei pažinę iš paskutinos laikos priešupuvusios slėktiskos tradicijos, tenoristauja, jei, aš nesidrovėsiu pavadinti juos išgimais.

Zemkabinis.

Tėvynės varpai.

Lithuanus cum lithuanici nihil a me alienum puto. Atviras laiškelis eileražoms.

Tiesiog pasakau, kad šitas straipsnis bus trumpas. Nenoria per tai surašyti tuos, kurie malonėtų, kad visai nerašyčiau, tik noriu pa-

rodyt, kad *lithuanus sum lithuanici nihil a me alienum puto*.

Tėmydamasis per keletą metų, /patyriau, kad rašymas, straipsnių laikraščiams lietuvius labai nualsina: parašys, išturi ilgą metų ilšėtis, o kad ne visų pajiegos rievokio stiprumo, tai vien ilsi si ilgiau, kiti trumpiau, bet ilsi si. Tuli tai net visai iš pajiegu išėjo. Varguoliai!

Jeigu — manau sau — pailsta tie, kurie pasirodo su straipsniu į keletą mėnesių syki, o net tie, kurie paveisia vieną straipsnį į pusantų metų, arba da ilgesniais tarpais — jeigu toki pailsta, tai aš kuris nuo 1 iki 6 Nr. šių metų rasiau po straipsnį kas mėnėsis, netik galėjau, bet turėjau pailst, nes *lithuanus sum lithuanici nihil a me alienum puto*. Ko gero gali žmogus patrukt, kas nebūtų geistina, nes mums reikalingos net smulkiausios pajiegos, kurios suvienytos gali jug „pajadint žeme“, tiktai ne tada, žinomą, kada vyrįja .... ilsi si.

Tai-gi tik parašysiu atvirą laiškelį eile-rasiams, ir atlikta.

Burtininkai ir visi ikvėptieji vyrai! Kada pradės kilnoti nuo ikvėpimo jūsų krutinės; kada jūsų akis užsidegs dangaus ugnis; kada jūsų mintys taikysis išskėst galingus sparnus; kada jūsų lūpos ketins išleist midūm už-darytus žodžius; kada jūsų rankos jau sieks kankles — susilaikykite ir atmintkite sitai:

1) Ne viskas, kas rašyta eilėmis, yra jau poezija.

2) Ne visi raštai, kurinose kiekvieną eilę pradeda didžioji litara, o eilių galai poroje vietų lyg išnetyčių sutalicyti, palikus galams kitose vietose neaprašėžiuota liuosybė, ne visi tie raštai gali vadintis eilėmis.

3) Eilių pamatas, svarbiausia jų ypatybė yra tai ritmas. Kita, nors ne teip, bet-gi svarbi eilių ypatybė, tai atsiliepinimas t. y. harmoniškas sutalicymas eilėse galų. Jeigu eilės gali apseit kartais be atsiliepinimo, tai jau be ritmo tiesiog negali but ne kokiu ppatiska kalbos forma.

Dėlto-gi, burtininkai ir visi ikvėptieji vyrai, pirmiau pasimokinkite, kas tai ritmas, susipažinkite su ritmikos tiesomis, patirkite reikalavimus eilių atsiliepinimo galuose, o paskai rašykite eiles! Teip reikia daryt visur: pirmiau reik išmokt, o paskut dirbt. Dėlto-gi sito aenorite taikyt prie darbo eilių?

Užmirskite, ka esate paraše seniau — ir dievai užaš — tik toliau, meidžiami, rašy-kite prisilaikydami eilivimo tiesų! Prasi-mokine ty tiesų, galėsite ir senasias savo eiles pataisyti. Dabar tik jus patys goritės savo eilėmis, o paskui ir kiti galės kartais pasigerēt. Žinau, kad jums nepatiks žodis „pasimokinkite“, bet ka-gi daryt? Kas reikia,

tai reikia. Be to pasimokinimo is jūsų eilių nebus nieko gero, ne vartojimas teip baisiai ikvėptų žodžių, kaip ana „snargliais“ (4 Nr. s. m.), negelbės.

Siuo žygiu bus gana.

Redakcijos prierušas. Atsimeldžiama gar-bės verto rašytojus, juog mes pasidrasiname jo trumputi straipsnelį mažumą pailginti. Butent, mes norėjome fiktai prikergti, kad išgulduit poezija iš svetimos kalbos, teip-pat nereikia paniekinti vūsujė paduotų perspėjimų; nepridera ne perdang toltutisi nuo originalo, ly-giai mīslimi kaip ir forma; be to da, būtinai reikalinga taikyti eilivimą pagal prigimtį tos kalbos, į kurią verčiama, idant ritmas sutiktų su balsaklia (accentus) ir idant ritmui nereiktų paukauti skiemonų (syllaba) ne viduryje ne gale žodžio. *Red.*

Atviras laiškas Nikolajui II.

Paaiskinimui reikia pasakyti, juog 29. d. Sausio mėnesio 95 metų caras Nikolajus II. kalbėjo, kalba į visokių liuomų delegatus, at-vaziavusius is visų Rusijos krastų pasveikintų ji su užengimu ant sosto ir apsipaciavimu. Toje kalboje caras pasakė, juogei jisai lygiai, kaip ir jo a. a. tėvas, tyvirtai ginsias principus betvaldystės (*samoderzavija*), ir papeikė „be-protiskus svajojimus“ apie sumažinimą tosios valdžios, kurie buk duodasi girdėti nuo tulų zemstvjų.*) Žemijaus paduotas laiškas (pagal „Dziennik“ y „Poznański“ Nr. 50, 95 m.) tai atsiliepinimas ant tosios caru kalbos. Kas pa-rasė tą laiška, nežinia. Mėna, kad tai yra darbas griovo Leono Tolstoj aus.

Stai tas laiškas:

„Apreiškei savo siekius, ir tasaj apreiski-mas perbėgo per visą Rusija, per visą civi-lizuota svieta. Da neseniai buvai visišškai nežinomas; nuo to laiko užtatai esī rimtas veikėjas, neapseregtas nuo „beprotiskų sva-jojimų“. Nezinome, ar supranti padėjimą, kuri pagamino tavo apreiskimas. Manome vienok, kad teip toli esī nuo tikrojo gyvenimo, juogei na-pajiegi suprasti tojo padėjimo. Pirmučiusiaj gana yra patirtas dalykas, juogei nesi prigu-linciai apsipazines su tolais srėvėmis, prie-sais kuriis israiatai per reikalinga pasistoti. Ne vienoje zemstvoje nebuvo pakeltas balsas priešais absolintizma, ir ne vienas sąjūrys tosios institucijos nebuvo pajudines to klau-symo. Liberaliskiausios zemstvos prasė vien tik susizinojimo caru su žmonėmis, stataus, praleidimo zemstvjų prie sosto, laisvės spaudos ir šnaikinimo savvalios administracijos, vienu žodžiu — melde, tiktai isnaikinti biurokratija

*) Zemstva t. y. institucija vietinās patyvaldystės: pavietų ir gubernijų, kuri rūpinasi ekonomiskais savo apskričių reikalais.

ir *dvairo* sieną, atskiriančią carą nuo žmonių. Tai koki norai žemstvy, kuriuos tuojau po užžengiumi ant sosto, visai nepasipažinęs su tikromis aplinkybėmis, išpėkė per „beprotiškus svajojimus“. Apšviestieji Rusijos draugijos gajvalai gerai žino, kas pastūmėjo tave ant to n'is-mintingo žingsnio: meluoja tau ir gąsdina tave anoji biurokratiška *dvairo* gaujė, ant kurios savvalios negali sutikti nė vienas rusas. O ant nekalto reprezentantų žemstvy protėstą priešais biurokratijos ir policijos prispaudimą afsakei žinomu savo atsiskaitimu. Visai bereikalingai gindamas absoliutizmą, kurio nė vienas žemstvy reprezentantas nė nemislyja klindyti, teip toli nužengėi, juogėi papras-toje dalyboje žemstvy, vidurinėje administra-cijoje patėmyjai pavojų absoliutizmui. Tokia paziura priešinasi pociam padėjimui, koki žemstvos turėjo valdant tavo tėvui, po kurino jos buvo neatmetamū organū vidurinės admi-nistracijos. O nelaimingas tavo išsitarimas tai ne spaudos klaida, nėgi redakcijos apsi-rikimas, bet visa politiska sistema.

„Draugija labai gerai supranta, kad 29. d. Sausio nebuvai isreikštoju ano idealiskojo ab-soluitizmo, per kurį išsirodei, bet tavo lupė-mis kalbėjo anoji biurokratija, kuri bijosi nu-stosiant savo visagalybės. Tūjai biurokratijai, pradėjus nuo ministerių ir baigiant uriaudnik'ais, neapkęstinas yra visokis padidinimas savysto-vystos draugijos, dūgi rubežiuose dabaryks-cios viespatystės sataisos. Atlaiko jinai ab-soluitiską viespatį nuo visokio susitikimo su žmonių reprezentantais, ir carai susipūka su jaisiais tiktai prie ypatingų atsitikimų. Kalba tavo išnaujo parodė, juogėi kiekvienas noras reprezentantų draugijos ir atskirų luomų at-kreipti akis kamunos ant baisingo vargo Ru-sijos žemės, nors ir su didžiausiu nužeminimu išreikštas, vanda vien tik išdiekinimą ir pa-peikimą.

„Rusijos inteligencija nesigali darbo ir pa-sisventimo ant isrisimo svarbių klausimų tau-tes gyvenimo, to gyvenimo, kurisai, nežiurint ant didelio žingsnio emancipacijos, iškliauja buvęs saltiniu vargo ir nuhudimo. Stāndien-gi, ažuot apreikšti padididnimą, rybų tiesos ir laisvės spaudos, tų svarbių pamatų kiekvieno valstijos gyvenimo, prūminei žmonių reprezen-tantams, kurie lukuriavo nuo tavės pagelbos, savo patvaldytė, ir tuo pat. patvirtinai iš-naujo, kad nėra jokio susiršimo tarp caro bei žmonių. Gali buti tikras, kad tavo kalba ir lojaliskiausias viespatystės ypatas pripildė giliausiu nuhudimu. 29. dieva Sausio išsklaidė aureole, kurios daugelis rusų jieskojo, tavo jaunoje ir nežinomoje žmogystoje. Patsai pa-gelbėjai išnaikinti savo populiariskumą. Bėt

ne tavo žmogystos populiariskume dalykas. Jeigu patvaldytė yra vis tas pats, kaip ir biurokratija, jeigu jinai gali gyvuoti tiktai už užrakintų darų ir su policijos pagelba, tada ji pati sau kapią kasa ir anksti ar vėlai turi prasitraukti priešais galingas draugijos srovės. Patsai savo kalba pajudinai klausymą, kurio aiskus ir prieš visus pakėlimas jau turi sa-vyje pavojų patvaldytėi.

„Luomų reprezentantams, o jų ypatose ir visai Rusijos draugijai metei išsankimā, ir dabartės nieko kito nelieka jai, kaip tik pa-siskirti, ar progresā, ar patvaldytė. Iš tikro, tavo kalba pastiprino karštį tųjų, kurie pat-valdytėje mato ginklą spausti ir naikinti draugijos savystovystėi, laisvėi spaudos ir tie-sos, o savvalioje mato pergalejimą savo ego-istiškų interesų. Išsūkei džiugsmā tų, kurie nori tūnanti visokia galybei, nėkiek nežiū-rėdami ant bendro labo; bet atstumei nuo savės visā draugijos dalį, einančią taikos ke-liu prie progreso. Kuršink nusikreips spēkos, nepasikakinančios dabaryksčia viespatystės sistema? Kokius ginklus gali rasti po as-triam tavo atsikymui ant menkų ir teisių rei-kalavimų Rusijos draugijbs, norėdama išlai-kyti jaunuomehę ant tiesos kelio ir apsergėti ją nuo išnaikinimo? Kokias pasekmes išsūks tavo kalba? Trijūmfatorių šiandien nėra ką skaityti, apie jų silpnumą ir niekingumą ne-uzilgio persitikrinsi. Užtatai spēkos, draugijos nuskriaustos tavo kalbos, iki gyvamjam su dviguba pajiega pasisvės kartū už laisvę ir tiesā; kiti vėlei nežiurės daug, kokiais gink-lais kariauja, idant tik pergaletų neapkęciamā sistema. Patsai davei ženklā ant kovos, ir nereiks jos ilgai laukti.“

Lietuviški laikraščiai.

„Vienybėn Liet.“ rašo iš Dzukijos, buk tenais labai pralėjusios platinis lietuviskos knygos, tiktai vienas pirklys pernai isparda-vinėjes tame kraste knygų už 300 rublių; o tokių pirklių esā, tenai apsciai.

Tyrėme mes iš kitų versniū, juog Dzuki-joje lietuvystė smarkiai pradėjusi kilti. Pirmā lietuviskoji kalba tame kraste tebuvo išsi-laikiusi tiktai namuose tarp tėvų bei kudykių; o kur tiktai kiek atvira vieta, visur buvo kalbama mozuriskai: jau poteriai ir giesmės namuose bavo vārtojami mozuriski; o baž-nyčioje jau buvo gyva Mozurija; raitystā, turgus, karčiama ir seip visoki susirinkimai - viskas buvo užimta mozuriskos kalbos, o dabar viskas tas jau gryžta prie lietuvystės, ir tai nelėtai.

Pirmutinis krutojimas lietuvystės Dzu-kuose prasidėjes nuo bažnyčios, nuo keliū

jaunų kunigų. Mums ypatingai gerai yra papasakota apie patrijotiškus darbus tame krašte kunigo V. kursai paaukavo lietuvių ir savo populiacijai tarp parapijonių ir pas pačius Seinų konsistorijos vištinikus, kurie, kaip žinoma, buvo ir tebora lenkomanai.

„Vienybė Liet.“ rašo iš Vilniaus gubernijos, juog tėvai „sunbajorai“, patys vartodami lenkiską kalbą, o nėkiek nebūdami priklimesni už lietuviškuosius kaimynus, labai nekencia lietuvių, ypač lietuviškų knygų, kad žinotų, kas gabena lietuviškąs knygas, tuojais tą apskystų. Nėra abejojimo, kad tie „sunbajorai“ yra grynai lietuviškos kilties, tik tai anksčiau sulenkėję, ir tam sulenkėjimui kalti yra tokį savo doriską nupuolimą. Tai vaisiai lenkų apsvietimo Lietuvoje, už kurių mes turį būti jiems dėkingi!... Bet ir anuose kraštuose kyla reakcija. Kiti, kurie yra matę, kaip yra buvę čionai prieš dešimtį metų, šiandien jau atranda šitame krašte labai didelį progresą lietuvių. Yra šiėionai pavyzdžių, kad inteligentai išėję iš seminų visiskai sulenkėjusių ir nekalbančių nė žodžio lietuviškai, išsimokina lietuviškai ir verčia visus namiškius mokintis lietuviškai ir pamesti lenkiską kalbą. O yra ir tokių ypač Vilniaus mieste, kurie, patys visai nemokėdami lietuviškai, laiko save per lietuvius ir daro sutartį su tikrais lietuvišiais, seldami ji darbus bent pinigiskai.

„Vienybė Lietuvinkų“ rašo, juog Rygos „Pašalpos Draugystė“ 21 dieną Balandžio laikė šventę savo metinių sukaktivių. Pirmučiausiai buvo pietūs ant 6 vakarė, kame draugystės perdotinis laikė prakalbą: paskui uždainavę „Dievė carų giuk“ (vian!), toliaus padainavę „Biruta“ ir „Man bepigū, su jaunuoju“. Prie pietų buvo kelti toastai už carą, ministerius ir kitus tiranijos frankius (vian!). Pagalios tapę šokta bei linksmintasi.

„Vienybė Liet.“ rašo, juog Vieksniuose, Saulių p., esą koki 200 bujiokų (turbut seminų), kuriems esanti čia ir cerkvė pastatyta. Vieksniuose vietinis varganista išitaisęs parduvinė, ir žydai bei du kurta jam ją sudėginą; varganista bet nepasileidžia žydais ir išitaisęs parduvinė iš trečio karto. Tvirto budo vyžas tasai varganista, jei tai tik teisybė.

„Vienybė Liet.“ rašo, juog Lietuvoje ir Žemaičiuose bajorai neliauja baisiai naikinę girias; ypač padubysiais pereita žiemą tapę daug girių iškirta.

„Vienybės Liet.“ korespondentas praneša 21° to laikraščio numeryje apie vieną negirdėta da ikišiolei patrijotišką pasiūlymą vieno Lietuvos bajoro, tulė p. Narkevyčia, šiandien jau velionio. Narkevyčia buvo pri-

verstas rusų valdžios savo dvarėli — Zarėnus būtinai parduoti. Atsirado tarp kitų pirkikų ant to Zarėnų dvarėlio ir vienas turtingas rusas, kursai įsiulė Narkevyčiai 10000 rubl.; bet bajoras patrijotas rusui dvarėlio nepardavė, o tiktai išmatuodino žemę į smulkesnes dalis ir išpardavė ukiniškams lietuviams. Atlikęs tokį patrijotišką aktą, p. Narkevyčia, gavęs tiktai 8000 rublių, o prie to da ukininkai jam ant sykio nė visų pinigų negalėję užmokėti, — tai jisai apsiėmęs gauti užmėkestį dalimis po kelis simtus, da-gi po kelias dešintis rublių, idant tiktai lietuviška žemė netektų rusui. Ant galo da korespondentas priduria, juog ir kiti bajorai ketina teip daryti, kaip padarė Narkevyčia.

Džiaugtumėmės džiaugsmū didžiū iš tokių atmainų mūsų bajorų pažiūrų, — bet ar tik viskas tas ir teisybė?

Tas pats „Vienybės Liet.“ korespondentas praneša, juog žmonės Saulių pavieta, ypač apie Žagare, paskujamjame laike pradėję labai kilti į yvairias pramonės bei į pirklystę. Vieni pirkliauja kiaušiais, vištomis bei kitais paukščiais, kiti vaisiais bei daržovėmis. Daugiausiai tų tavorų gabena į Rygą ir turi gėra pelną.

Pašabelius (Zarasų p.) tulė p. Tamašaucko dvaras tapęs burliokams išdalintas. Patabeliuose tulas p. K. įkūręs lietuvišką kromą. Iš Liepujaus neseniai iškeljave 400 žydų į Argentina barono Hiršo kaštais; Liepujave dabar esąs didis susibėgimas svieto ant darbų prie geležinkelio ir prie nosta, ant kurio rusų vyriausybė paskyrusi 5 milijonus rublių. Eriogaloje (Kaino p.) esą du lietuviški kromu, du daktarū, Vilkijoje nėra nė vieno daktaro.

„Vienybė Liet.“ rašo, juog „Susivienijimas Amerikos Lietuvių“ rengias pakelti protestą prieš Prūsų valžią už išdavimą rusų valdžiai knygų pirklių šį pavasarį. Rašo, teip pat, juog veikia išeisiant ir brošūra protestui prieš Rusų vyriausybę dėlėi žinomųjų rianšių Kračiuose 1893 m. Pasidžiangdami iš daugelio gražių, garbingų ir naudingų lietuvių amerikičių darbų, negalime tačians neišreikšti apgailos, juog brošūra „ikišiol“ da neišleista.

Vienas „Vienybės Liet.“ korespondentas, bedėjuodamas tame laikraстыje dėlėi pigumo javų, apgailystanja, kad „ilžės rponaitis“ (tai turbut „Ukininkas“) pežinas, kur javai brangūs... Turime dyvytis iš tokių anō korespondento koistų pažiūrų ant laikraščio ir apskritai ant ekonomiškō padėjimo. Tas pats korespondentas guodžiasi, buk „Ukininkas“ pabrangęs ir pertai nesiplatinas. Ant to turime atsiliepti, juog „Ukininkas“ nepabrango: išeidamas šmet du karta per mėnesį ir duodamas tokius didelius, vertingus priedus

„Ukininkas“ pakėlė savo prekę iki parodytai po antgalviu normai t. y. iki 3 auks. arba 25 fenigų už kožius du numerin su mėnesinių priedu. O ką apie platinimąsi to laikraščio, tai korespondentas ir čionai klysta, nėra šimet „Ukininkas“ tur daug, daugiau skaitytojų, nekaip kitais metais, o jų skaitlius vis dar daugina.

Nr. 28 „Lietuvos“, išeinančios Čikagoje, patalpintas „Atsiraikimas į intelligentus“, kuriame autorius jo paduoda užmanymą įsteigti tokią draugystę, kurios siekis būtų visokiūse gyvenimo reikaluose paduoti gerą pavyzdį bei pradžia Amerikos lietuviams ir pakylėti lietuvius akise svetimtauciu, idant „lietuvytė, kada nors išnykusi, paliktų bent gerą pėdsaką ir vardą“. Taji savo siekį draugystė atsieksiant besirupindama apšvietimu, topelėjimu gražių papročių ir blaivysrės. Taji draugystė turėsiant būti „laisva nuo visokių tikėjimiskų ir antitikėjimiskų slogų“. Rašytojas to užmanymo kviečia visus „prakilnesnius“ lietuvius, mylinčius „žmogiskumą“, prisidėti prie įsteigimo šitos draugystės ir prašo, idant kiekvienas, kuriam jojo užmanymas akvyvas pasirodys, paduotų ant rasto savo projektą busiančios tos draugystės konstitucijos, pats jai tuo tarpu užmanydams bent vardą, butent „Lietuvos Amerikos Darbininkas“. Konstitucija busiant rengiama penkias savaites ir busiant iš visų galimųjų pusių apmąstyta.

Matyti, kad žmogus ir nor ką veikti, ir gerai daro, kad visus „prakilnesnius“ vyrus pasikviečia prie to darbo, tiktar abejojame, ar iš tokio fantastiško užmanymo išeis kas gero.

Ta pati „Lietuva“ praneša, buk Prūsų lietuvių įsteigtę Tilžėje „Lietuviškus namus“ užėigai lietuvių, keliaujančių į Ameriką, taip pat ir susirinkimui aplinkinių lietuvių iš Tilžės apygardų.

Turime perspėti, kad „Lietuva“ ne iš tikros versmės yra sėmusi tą drągelinį didelį džiugsmingą žinią. Steigti tokius namus keliauninkų užėigai nebuvo nė užmanymo: buvo tikrai pernai rudenyje pradėtas taisyti „kliubas“, bet nepasisekė.

Tame pat „Lietuvos“ numeryje skaitome, juog neseniai įsteigta Chicagos „Politiškoji Lietuvių Lyga“ įgijo per bavirusius skyrimus miesto majoro tokią įtekme, kad atskiri lietuvių išengvo pradeda pritilti prie miesto valdžios. Ikišiolei jau trys lietuvių gavo vietas tarp ekonomiskųjų miesto valdininkų, o rodos, juog toliaus gaus panašias vietas ir didesnis skaitliūs lietuvių.

Iš svetimų laikraščių.

Vokiškas laikraštis „Globus“ išeinamas Braunschweige, savo 18tame šių metų numeryje patalpino straipsnį „Zur Ethnographie der Polen“, kuriame paduoda žinias, ištrauktas iš prancūziško laikraščio „Bulletin polonais littéraire, scientifique et artistique“, įstatytas tenais pagal pralekėjus prof. Gaidoz'o laikytas mokyklyje Ecole libre des sciences politiques 1894-95. mokslo metuose. Tarpo apatingai paduotų, nors ir trumpai surauktų, žinių apie lenkų tautą, ypačiai apie jos šių dienų padėjimą, čionais randame žinias ir apie lietuvius, žinoma, kaip apie dalį lenkų tautos.

Po priminėjimo lenkiškos įtekms ant bavirusių kitados politiskosios Lenkijos svetimtautiskų dalyų pasakytą, juog didžiausia įtekme lenkai turi ant Lietuvos: „... tautiškoji dviejų milijonų lietuvių kalba — skamba trupučiai prof. Gaidoz'o pralekėjios — nūgrimzdo jau iki tarmei (sic!), nors dvasiškiejai

ja dar vartoja. Rusų politika leidžia tai, bet jinni primetė jai rusiską alfabetą. Pagaliaus lietuvių neturi tautiškos literatūros, netur nėjokio geilavimo tautiškos laisrės, budami suvienyti vienais jausmais su lenkais (sic!).“

Tai tokias žinias platina po apšviesta Europą lenkiški šovinistai, tarp kurių p. Gaidoz'ui (ar tik čia nebus koksai išgamas Gaiduzis? ...) priguli viena pirmininių vietų.

„Tilsiter Allgemeine Zeitung“ viename paskujųjų savo numerių patalpino ilgą straipsnį, vardu „Die empörende Unterdrückung der Lithauer in Russland durch die russische Regierung“, kuriame šiskiais dažais aprašytas prispaudimas lietuvių tautos Rusijoje. Rašytojas, pasėmus žinias iš tikros versmės, pradeda savo raštą paminėjimu garbingos Lietuvos senovės, primena susi vienijimą su Lenkija ir pakliuviną abiejų tautų po rusų jungu, paskui aprašo rusų darbus prieš lietuvytę po 1863 metų t. e. po paskutiniojo lenkų pasikėlimo prieš rusus. Čionais garbės vertas autorius atvyzdina skaitytojui prispaudimą lietuviškos kalbos spaudoje, mokyklyje, namuose ir tt., priminėdamas dar ir kelintą ekonomiską bei policėjiską prispaudimą. Tokių raštų, parašytų su tokiu karšta užtarčia mūsų tautos, svetimų kalbų laikraščiuose ikišiolei da nėra skaitę. Didelę delto dėką kalti esame jos autoriui.

Iš Prūsų Lietuvos.

29. d. sėjos mėnesio t. y. tą dieną prieš Jonines Prūsų Lietuvoje įvyko didelė ir dviguba šventė, butent, vieną, tapo švesta Tilžėje pirmoji vasarykštė šventė „Byrutės“ draugystės; antrą, buvo didis susibėgimas lietuviško svieto ant Rambyno kalno.

„Byrutės“ šventė buvo tai atkartojimas žiemnykščiojo dešimtmečio jubilėjans tos draugystės gyvavimo ir nusidavė beveik pagal tą patį programą, kaip žiemoje buvo laikyta. Vyriausioji šios šventės dalis tai buvo teatriskas rodymas to paties „Išgriovimo Kauno pilies“, apie kurį jau buvo keletą kartų minėta „Varpe“: o paskui — muzika bei šokiai. Tarp kitko reikia paminėti kalbą laikytą p. Dra. Sauerwein'o. Branduolys jo kalbos buvo išlaikymas lietuviškosios kalbos Prūsų Lietuvoje drauge su vienybe prieš karalių bei vokiškąją tėviskę, atnėstas priminėjimu savų darbų toje linkmėje ir išpėikimu tų, kurie šiuo programu nėra pakajinę, už ką vienas dviejų garbingųjų „Byrutės“ vadovų, apvainikavo (vardan draugystės) p. Dr. Sauerwein'ą bapkę vainiku... Negalima nutylėti choro žemaitiskų dainininkų ir dainininkų, kurie tarpais dainavo lietuviškas dainas. Dainininkai ir dainininkės šį kartą buvo gražiai apsitaisę: vyrų (3) su paprastais tamsiais švarkais, o mergelės (ir 3) su gražin lietuvišku tautišku apdaru ir ratų vainikais ant galvos. Balsus visi turėjo gerus ir išdirbtus, bet dainos ne visos gerai pasisekė. Be to, pirmutinėji buvo labai netikusi štokiai šventei; būžnyčioje ji būtų buvusi labai gera, bet ne „Byrutės“ šventei. Geriausiai buvo padainuota „Iš marių krašto Palangos miestelių“. Rašytojas šių dalyčių, išklausa tąja dainą, su keletu jaunų vyrų leidosi ant Rambyno kalno, galindio mylią kelio nuo Tilžės.

Kada mes atvykome į vietą, tai čionais rādome jau milžinišką pulką svieto susirinkusių iš visų aplinkinių, — buvo rasi per penkis šimtus žmonių: vyrai, moters, mergelės, vaikai — viskas buvo sėmusė į vieną margą krėgą, kuri užė kaip užšiniškas bičių avilys. Mes, penki vyrai, atvykome ant pusiaus dešimtos, ir prasidėjo žėsnis, dainos, liaksmi kalbėsiai, kurie vis sukosi apie dabarykštį sukilimą Lietuvos bei atsispyrimą prieš

*) Skaityk Nr. 5. „Varpo“ šių m. str. „Judiatu et altera para!“

vokietystę; ypač daug buvo dainuota. Tarp to vieni vilkė šakas ant lauzo („raganos“), kiti užkurė ampelinį bosa, ir augštas kalbas gavo dyvinai puikų išveidį. Buvė atėjęs ir vietinis žandaras ant Rambyno ir žiurėjo atsistojęs iš šalies: Kada tu tas kareivis buvo pradėjęs dainuoti vokišką patrijotišką dainą, tai žandaras koveikiausiai nusisaukė jį šalį ir liepė nesikišti su vokiškėmis dainomis į lietuvių tarpą, kad nepakiltų vaidai ar peštynės.

Tokią būdu riskas ėjo kognaziaučiai iki dvylikos naktį, kada minėtasis žandaras, priejęs prie tilžiškių, ėmė klausinėti, kas tą milžinišką susirinkimą sudaukė, kas čia iš mūsų yra vyresnysis, kas atsamdė vietą, (nesą vieta buvo nusarudyta), kas duoda kaštą ant čėsnies, iš kur mes esame, ar mes ne „birutniukai“ etc.? Užsirasė mūsų vardus ir pavardas, tarydanas, juog iš to daugiau nieko nedarys, bet rasosi tik tai teip prō visa ką; paskui paklausė, ar da mes čionai ilgians pasiliksimė; ir kada mes pasakėme, juog tuo einame į Tilžę, idant da suspētumeim ant galo „Byrutės“ šventės, tai jisai liepė žmonėmus išsiskirstyti, ir susirinkimas buvo pabaigtas.

Burome norėję laikyti ir kalbas, bet susirinkimui nėsant primalduotam, to negalėjome daryti.

Sitasai padrotys — susirinkti Jono vakarą ant Rambyno — jau kelintį metai kaip yra įaijyvenės Prusų Lietuvoje. Ir butų „Byrutės“ gerai padariusi, kad butų savo šventę ant vėliaus atidėjusi o Jono vakarą vėčiaus butų savo vardan padariusi šventę ant Rambyno.

Rasi bent kitą metą „Byrutės“ nepamirs iš šitos progos pasinaudoti. — Neiškenčiu nepridures, juog pagalios ir patys „Byrutės“ teatrininkai persilindijo, juog „išgriovimas“ šitame pavidale, kaip jisai dabar yra, ištikrujų didėi menkai vėrdios tėturi; bet jie neranda nieko gėresnio tam tikslui. Ar nebūtų gera, kad „Byrutės“ draugystė (jei ji dabar bus kiek pelniusi) apgarsintų premiją už parašymą kitai tokiai šventei tinkamos dramos arba komedijos? — Šilokarčiame neperseniai tapo įsteigta šaka politiškosios Prusų Lietuvos draugystės, prie kurios tą pačią dieną prisirašė 15 sąnarių.

„Varpo“ bei „Ukininko“

Atskaita

už pirmąją pusę šių 1895 metų.

Pinigų

Paimta į kasą (pas D-rą Bruazį, Tilžėje)

Rublių: Aukšinių: Dollarų:

a) Per D-ro Bruazio rankas nuo atskirų abonentų:

154 | 158,01 | 33,75

b) Per „Komiteto“ rankas:

233 | — | —

c) Per redaktoriaus rankas nuo atskirų abonentų:

6 | 74 | 1

d) Per redaktoriaus rankas už dalį abonentų bėi už parduotus atskirus numerius M. Noveskio pirklystėje:

— | 311,65 | —

e) Per redaktoriaus rankas už parduotas brosiūras M. Noveskio pirklystėje:

— | 44,10 | —

Išviso 393 | 587,66 | 34,75

Auksiniais 864,60 | 578,68 | 189,00

Kruvoje 1591,26 aukšiniai.

Išleista ant siuntinėjimo laikraščių laišku ir ant kitų redakcijos bei išleidimo reikalų (ant regeros rašymui bei įvyniojimui, ant koverčių, raščių ir t. t. d.)

auksinių

100,45

Spausdinimui laikraščių kasoje

1591,26

100,45

Iš viso 1490,61 aukšiniai.

*) Brošiūrų per tą pusę metų parduota:

1) Kas kaltas?	180	ex.
2) Petro Arinino raštai	120	„
3) Trumpa Lietuvos istorija	55	„
4) Senkaus Jurgis	15	„
5) Etnologiškos smulkmenos	10	„
6) Žiponas bei žipone	10	„
7) Lietuviškas šūpinys	5	„
8) Metinė dovanėlė	20	„
9) Jurgis Kastrijotas	40	„
10) Apie dangų	140	„
11) Kaip senis Makrickas p. l. k.	125	„
12) Vakaras Tilviko pirklystėje	110	„
13) Negirdėtas daigtas	40	„
14) Kalmynų pašneka	40	„
15) Mūsų pasakos	155	„
16) Kaukazo belaisvis	125	„
17) Ant nakvynės	140	„
18) Kur meilė, ten ir Dievas	100	„
19) Juokluogas pas. apie Saltabizius	90	„
20) Pavargėlė ir kaip gyvena Kynai	110	„
21) Pasakojimas apie vieną valtą ir jo raštininką	100	„

Pašarğa. M. Noveskio pirklystė da ne visus pinigų išmokėjo už surašytas čionai knygeles — 60 auks. dar liko kalta. M. Noveskio pirklystė ima už paršavinėjimą laikraščių bei brošiūrų 25% rabato. Pernai prie vieno išsilyginimo M. Noveskio pirklystė neėmė prigulėjusio jai rabato sumoje 40 aukšinių. Užtai pernai per visus metas ir visą perėitą pusę šių metų M. Noveskio pirklystė naudojosi iš apgarsinimų „Varpe“ bei „Ukininko“ dykai.

Pinigus ir laiškus į Varpo (ir Ukininko) redakciją siunčiant, reikia šitokiai adresus padėti:

Hrn. Dr. Bruazis, Tilsit (Ostpreussen).

Perspėjimas. Rašant į mūsų redakciją ir norint gauti atsiliepinimą arba vieną numerį laikraščio ant pažinros, reikia būtinai atsųsti markutę už 5 centus arba už 10 kap., — šaip rašąsysis negaus jokios žinios. Pinigus iš Amerikos galima sųsti teip, kaip kam patinka.

Turinys:

Apie užmanymus. — Kaip amžio neteksi — protų įgys. Žemkalnis. — Gai'us. Jubzapas Šveksnys. — Lietuviško bajoro prakalba. — Keletas žodžių apie mūsų bajorus. Žemkalnis. — Tėvynės vargai. — Atviras laiškas Nikolajui II. — Lietuviški laikraščiai. — Iš svetimų laikraščių. — Iš Prusų Lietuvos. — „Varpo“ bei „Ukininko“ Atskaita už pirmąją pusę šių 1895 metų.

Atsakę redaktorius Jurgis Lapinas, Aleknaičiuose prie Pakrokių. — Spausdinta pas Otto v. Manderode, Tilžėje.